

Latinské předložky (přednáška č. 4)

- v latině se předložky pojí s jinými pády než v češtině (ke hradu /3.p. – ad castrum /4 p.)
- ve většině případů se pojí pouze s akuzativem nebo ablativem, v malé míře s oběma ☺

Předložky s akuzativem (4. p.)	Předložky s ablativem (6. p.)
ad - <i>k, do, na</i> ad ecclesiam – ke kostelu, do kostela	á/ ab- <i>od</i> a castrum – od hradu / ab ecclesia – od kostela
adversus - <i>proti</i> adversus inimicum – proti nepříteli	ab – <i>od</i> ab vico – od vesnice
ante - <i>před</i> ante portam – před bránu, před bránou	cum – <i>s</i> cum prelato – s farářem
apud - <i>při</i> apud hortum – u zahrady	dé - <i>o</i> de episcopo – o biskupu
circá - <i>kolem, okolo</i> circa unum annum – okolo jednoho roku	e, ex – <i>z, podle</i> e curia – z radnice
circum - <i>kolem, okolo</i> circum castrum – kolem hradu	prae - <i>před, pro</i> prae limine – před hranicí
citrá - <i>z tého strany, před</i> citra domum – před domem	pró- <i>pro, za, kvůli</i> pro forma – v souladu s formou, podle formy
contrá- <i>proti</i> contra duces – proti vévodovi	sine – <i>bez</i> sine aqua – bez vody
ergá - <i>k, vůči</i> erga populum – vůči lidu	super – <i>nad</i> super aqua – nad vodou
extrá - <i>vně, mimo</i> extra muros – vně hradeb, mimo hradby	
inter – <i>mezi</i> inter arbores – mezi stromy	
intrá - <i>uvnitř, v</i> intra ecclesiam – uvnitř kostela	
ob – <i>pro</i> ob gaudium – pro radost	
per - <i>skrze, přes, během</i>	

per diem – během dne, přes den	
post - <i>po</i> post bellum – po válce	
praeter - <i>mimo, kromě</i> praeter feminam - kromě ženy	
prope - <i>blízko</i> prope silvam – blízko lesa	
propter - <i>kvůli</i> propter litteras – kvůli listině	
secundum - <i>podle, podél</i> secundum librum – podle knihy	
suprá - <i>nad</i> supra dictum – nad výše řečeným	
tráns - <i>přes, za</i> trans agrum – přes pole	
ultrá - <i>z oné strany, za</i> ultra civitatem – za obcí	

- **POROR!!!** - nezáleží na tom, se kterým pádem se která předložka pojí v češtině, **důležité je, že vyžaduje akuzativnebo ablativ v latině!**

Předložky s akuzativem i s ablativem - IN, SUB

Na otázku **KAM** se předložky IN a SUB pojí **s akuzativem**:

- do vody - in aquam / pod vodu - sub aquam

Na otázku **KDE** se předložky IN a SUB pojí **s ablativem**:

- ve vodě - in aquá / pod vodou - sub aquá

Víceslovná spojení

Tak jako ve své mateřštině skloňujeme celá slovní spojení, tak i v latině musíme skloňovat slovní spojení celé:

- **trans** terram Wenceslai – *přes* zemi Václava /Václavovu zemi
- **ante** Portam coeli – *před* Bránou nebes
- **cum** prelato novo – *s* novým farářem

Latinské číslovky (přednáška 4)

- jako v češtině i v latině existují **různé druhy číslovek** – základní, řadové, násobné...
- klasická latina – charakteristická grafika – **římské číslice**

Jak vznikly římské číslice? Základem bylo počítání na prstech:

I – zdvižen jeden prst - jedna

V – tvar ruky při zdvižení palce a malíčku – pět

X – dvakrát V proti sobě – deset

C – tvar vytvořený ukazovákem a palcem - sto

L – polovina z C, tedy padesát

	Základní číslovky (kolik)		Řadové číslovky (kolikátý)
I	unus, una, unum (jedna)	I.	primus, prima, primum (první)
II	duo, duae, duo	II.	secundus, secunda, secundum
III	tres, tres, tria	III.	tertius, tertia, tertium
IV	Quattuor	IV.	quartus, quarta, quartum
V	Quinque	V.	quintus, quinta, quintum
VI	Sex	VI.	sextus, sexta, sextum
VII	Septem	VII.	septimus, septima, septimum
VIII	Octo	VIII.	octavus, octava, octavum
IX	Novem	IX.	nonus, nona, nonum
X	Decem	X.	decimus, decima, decimum

Další číslovky:

C – centum – sto

M – mille – tisíc

Skloňování číslovek

- **Základní číslovky** - skloňují se pouze unus, duo, tres, dále už jsou neskloňné
- **Řadové číslovky** – při skloňování se chovají **jako adjektiva 1. a 2. deklinace**
Př.: servus secundus – druhý otrok (nom.sg.), femina prima – první žena (nom. Sg.)

Postavení počítaného předmětu

Čeština – u číslovek 1 až 4 v nominativu sg. A pl. – **od číslovky 5 je v genitivu pl.**

Latina – u číslovky 1 v nom. Sg. – **od číslovky 2 dále je v nominativu pl.**

- Př.: čeština – pět **hradů** (2. pád pl.) **CONTRA** latina– quinque **castra** (1. pád pl.)